

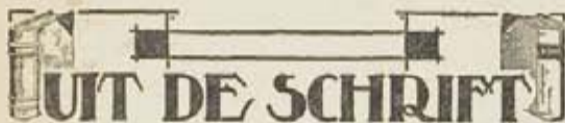
en Staat. Want zoodra we de Kerk en het geloof reestreeksch betrekken op den Staat zijn we al verdwaald. Wie in 't probleem van de christelijke staatkunde de kerk inhaalt, heeft daarmee zelf den weg tot de oplossing afgesloten. De Schrift leert ons de onderscheiding van Christus als Kerkhoofd en als Koning van den Kosmos — (en dus ook van de overheden en de onderdanen).

Daarmee is ook de onderscheiding gegeven van den Christen als kerklid en als burger in 't Koninkrijk (en dus ook burger van 't Koninkrijk Gods als overheidspersoon en onderdaan, gezagsdrager of ontzagbieder in den Staat). Wie de onderscheidingen der Schrift vergeet — diens weg wordt duister.

Maar — we moeten de onderscheidingen van de Schrift steeds meer leeren aanvaarden en zien. En de taak in 't aardse koninkrijk zien als taak in 't Koninkrijk Gods — 't zij dan als gezagsdrager of ontzagbieder. En wie zóó de onderscheidingen van de Schrift aanvaardt en er ernst mee maakt — die kan nog wel in de duisternissen zitten — maar in de duisternis schijnt dan toch het licht. Het Licht van 't Woord. En in al de problemen van de christelijke staatkunde glanst dan het licht van het nog steeds komende Koninkrijk van Jezus Christus totdat de volkomenheid van Zijn Rijk komt en God alles is, ook in het aardse koninkrijk.

L.

H. J. W.

Kruis en oorlog.

„En ik zag, toen het Lam één van de zegelen geopend had, en ik hoorde één uit de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag: Kom en zie! En ik zag, en zie, een wit paard, en die daarop zat, had een boog; en hem is een kroon gegeven, en hij ging uit, overwinnende en opdat hij overwonne.“

Openb. 6:1, 2.

Europa beleeft een nieuwen oorlog, en ook Nederland ondervindt den terugslag daarvan. Nu staat de kerk daar niet buiten; en ieder Christen heeft nu de roeping, om ook deze dingen in het geloof te zien en te aanvaarden.

Het is wel heel moeilijk, om nu het geloof vast te houden. We zullen het slechts kunnen, wanneer we het verband zien tusschen wereld-historie en heilsgeschiedenis. Als we de plaats niet weten van deze onze geschiedenis in het geheel van Gods ééne verlossingsgeschiedenis, komen we er niet meer uit. Alleen wie zich door openbaring van boven heeft laten leeren aangaande het verband tusschen de vijandelijkheden, zooals die nu in de wereld te constatareeren zijn, en de eene groote vijandschap, die God in het paradijs stelde, en vandaag handhaaft en verdiept, — alleen hij is sterk, ook in dezen tijd.

Johannes heeft op Patmos ook gezien den ruiter op het witte paard. Hij heeft zelfs tweemaal een dergelijke verschijning zien uitrijden. De eene maal is het zonder tegenspreken de Christus, die in Zijn hemelsche glorie uittrekt, en den heiligen oorlog voert. (Openb. 19:11 v.v.) Maar we meenen, dat hier in Openb. 6 een ander is bedoeld. Velen willen ook hier gesproken zien van Christus, die in het Evangelie zegerend over de aarde trekt. Doch anderen zijn van oordeel, dat het verband het noodzakelijk maakt, niet te denken aan een macht van zegen en genade, maar aan een „ruiter“, die evenals de drie andere vernieling en ellende brengt. O. i. terecht.

Want wit is niet slechts de kleur van hemelsche verschijningen, die omschreven worden door de glans van een andere wereld; ook stervelingen van de aarde toonen zich graag met het witte gewaad. De man van aanzien, die wil pronken met zijn stand, kiest ook bij voorkeur het witte kleed. Zoo is wil niet alleen de kleur van hemelschen luister, doch evenzeer de aanduiding van krachten van beneden, van trots en aanmatiging.¹⁾

Zoo komt dan ook deze eerste ruiter aanstormen: trotsch zit hij te paard. En hij heeft er reden toe, want hem is een kroon gegeven. Alles is in stijl: het dier, dat alleen machtigen berijden; en de diadeem, dien slechts de grooten der aarde dragen. Waar hij komt, daar buigen de menschen voor hem, en daar vluchten de legers voor hem. Hij stapelt macht op macht, en kan daarbij nooit komen tot de rust. De eene overwinning doet hem al weer hunkeren naar een andere; en opnieuw gaat hij uit, „opdat hij overwon“.

Hij trekt niet uit tot den heiligen oorlog, maar tot den profanen oorlog in de meest letterlijke beteekenis van het woord. Deze oorlog is even eigenlijk te verstaan, als revolutie, honger en pest in de volgende zegelen. Johannes teekent ons hier dus het oordeel van machtswelust; de nooit gestilde honger van het imperialisme; den geesel van agressie, die van expansie tot expansie gaat.

En in deze trieste werkelijkheid brengt hij ons

¹⁾ Kittel, Th. Wb. IV, 250, 45 ff.

nu het Evangelie van Jezus Christus. Want het verband tusschen kruis en oorlog is hem geopenbaard.

Deze ruiter ook verschijnt pas, als het commando hem gegeven is; en hij draagt een kroon, die hem is verleend. Maar daarmee is deze verdere macht opeens geplaatst op rechtsniveau. En dit is toch waarlijk evangelie, dat ook het onrechtvaardig geweld geen oogenblik het strakke raam van Gods recht verbreekt. Deze ruiter krijgt niet slechts de beschikking over de noodige kracht om te vernielen; maar hem wordt „macht“, bevoegdheid verleend. Achter het onrecht der menschen blijft altijd staan het mandaat van God: Hij heeft volmacht verleend tot het gericht.

En wij, die dit lezen, mogen getroost zijn: de wereld komt nooit van haar rechtsbasis af. Als het ons angstig maakt, dat de wereld op haar fundamenten wankelt, omdat ze het recht vergeet, het evangelie kan ons nimmer genomen worden: daar is oorlog; en achter den oorlog het mandaat, de volmacht Gods.

Ik moet, geloof ik, zeggen: gelukkig, dat er oorlog is. Het vergeeten recht handhaaft zich toch!

Daar is een tweede vertroostend element: geen ruiter verschijnt, voordat het desbetreffende bevel is doorgegeven door „een uit de vier dieren“. En die „dieren“ of „levende wezens“ zijn blijkbaar engelen; maar dan engelen, die blijkens de beschrijving van Johannes de trekken der cherubs met die der serafs vereenigen. En dus is uit het feit, dat ook de ruiter op het witte paard geroepen wordt door één der vier „dieren“, reeds af te leiden, wat het resultaat van deze ellende zal zijn; en wat de bedoeling met dezen geesel is. De cherubs dragen den troon Gods; en de serafs verkondigen Zijn heiligheid, en staan bij het altaar der verzoening. Als één van deze cherubs-serafs dus de agressie ontkeent, is die vloek ingeschakeld in het geheel van factoren, die het Koninkrijk der hemelen nabij doen komen. En God wil ook hierin erkend zijn als de „Heilige Israëls“, geprezen door allen, wier lippen zijn aangeraakt met een kool van het altaar.

De volmacht Gods is veel; de engelen Gods, dat is meer. Maar het Lam Gods, dat is het meest. Welnu: Johannes zegt ons, dat de oorlog slechts komen kon, nadat het Lam een zegel geopend had. Ge weet wel van het gesloten boek, dat Johannes gezien had in Gods hand. Niemand was waardig de zegelen te verbrekken, en zoo het testament van Gods raad ten uitvoer te leggen. Tot het Lam verschijnt.

Het is wel heel opmerkelijk, dat Jezus bij het openen der zegelen, bij het ontkeenen dus ook van den oorlog, optreedt in Zijn kwaliteit van Lam, staande als geslacht. Als Christus dus dit vreeselijke komen doet, dan vervult Hij den Raad Gods tot onze verlossing; en dan doet Hij dat als het Lam, dat de zonde der wereld draagt. Dan is dus ook dit de weg, waarin Hij Zijn verlossingswerk ten einde brengt, en aan Zijn kruis het volle effect geeft.

Hoe dat in details gaat, dat weten we niet. Maar dit eene is ons ook genoeg. Wij gelooven de Schrift, die zegt, dat de zegels alleen verbroken worden door het Lam; dat achter oorlog en oorlogsleed staat het kruis, dat zich niet negeeren laat. Dit alles kon slechts komen vanwege de openbaring der liefde Gods in Jezus Christus. Geen oorlog ondanks die liefde, maar door die liefde. Dit alles is pas mogelijk geworden door het kruis.

Ik geloof, dat ik zoo wel weer verder kan. De krant spreekt van oorlog en oorlogsgerucht. Maar de bijbel zegt: dat komt alles van het Lam. Het recht Gods heeft zijn loop; en het Koninkrijk komt toch met haast; en het testament Gods wordt vervuld. Ook de oorlog is instrument in Gods geschiedenis; en Gods geschiedenis, dat is altijd onze verlossingsgeschiedenis.

Het kruis wordt niet verijdeld. Integendeel. Juist de oorlog „bewijst“, dat Christus Zijn kruis tot overwinning brengt.

A.

B. H.

„Het verbond Gods“. (X.)

Door bemiddeling van een lezer kreeg ik inzage van een noot in „Calv. Wkbl.“, waarin wordt gewezen op „De Ref.“ van 9 Aug. 1929; ik haal daar een citaat uit „De Wekker“ aan, waarin ontkend wordt, dat het genadeverbond een hoofd heeft, alsmede ontkent, dat in dat verbond één voor allen handelt, gelijk dit het geval is in het verbond der verlossing en in het werkverbond. Ik leg dan in mijn onderschrift den vinger bij „niet één voor allen“ en bij „geen hoofd“, en noem dat een afbuiging van de oude gereformeerde theologie.

Onze lezers begrijpen nu wel, waar de schrijver in „Calv. Wkbl.“ heen wil. Hij legt dit citaat uit z.g. tegenover onze artikelen van '28 en '29 contra dr. Thijss en prof. Aalders, vindt tegenspraak en, trekt conclusies.

Het is mij niet duidelijk, waarom hij dit laatste doet, althans, indien ik hem nog goed begrijp. In mijn inleidende opmerkingen wees ik er op, dat in „De Wekker“ van dienzelfden tijd „ongeveer vijf voorgangers“ over het genadeverbond schrijven, en dat ieder dat weer anders doet. Nu heb ik van die vier andere (Jongeleen, Wisse, het chr. geref. vragenboekje, en, als ik me wel herinner De Bruijn) in „De Bazuin“ trouw kennis genomen. Ik liet ook uitkomen, waarin ik van hen verschilde. En dat laatste heb ik zelf voor een deel weer verwerkt in mijn jongste „Reformatie“-artikelen; want de historie speelde zich af in de jaren '27 en '28 (zooals onze lezers nog pas hebben kunnen lezen). Men moet dus wat ik in „De Bazuin“ schreef in rekening brengen bij de lezing van mijn uitlating in „De Ref.“ van 1929.

En dan zal men kunnen weten, dat ik de conclusies, waartoe de schrijver in „De Wekker“ kwam, en waarin hij blijkbaar na de debatten der „vijf voorgangers“ van daareven conclusie nemen wil, in hun formulering onjuist vond en nog vind. Want ze stellen de kwestie niet, en deze formule verheldert niet. „In“ het genadeverbond (als 'ter eenmaal is) treedt n.l. wél één voor allen op, n.l. de Middelaar. En wederom: „in“ het genadeverbond (als 'ter eenmaal is) is wel een hoofd n.l. de Middelaar. De vraag echter, waarover het ditmaal loopt, en ik gaf dit verschil in mijn jongste artikelen duidelijk aan, is deze: of het genadeverbond is **opgericht IN** dan wel **MET** Christus als Hoofd, of het in de eeuwigheid dan wel in den tijd is opgericht, of verbond en verkiezing quantitatief gelijk zijn; ja dan neen. Niet of er een Hoofd is, doch of het Hoofd representatief (à la Comrie) optreedt in de verbonds-sluiting (en of de uitverkorenen daarbij „dood kapitaal“ zijn) is de kwestie. De andere groep, die door prof. Aalders als ongereformeerd op zij werd gezet, heeft zich gevrijwaard van al te felle consequenties. Wel degelijk treedt „in het verbond“ één voor allen op. Maar begrijpt men dan nog de kwestie niet? Ze is deze, of die ééne voor allen optreedt niet „in het verbond“ (als het er eenmaal is, als Middelaar **DES VERBONDS** immers), doch op den weg naar het verbond, in de sluiting des verbonds. Voor de zooveelste maal maak ik verschil tusschen „aoristus“ (het „moment“ der oprichting) en „imperfectum“ (de doorlopende lijn, die daarna volgt). Legt men het genadeverbond uit den tijd in de eeuwigheid, dan vervalt die „aoristus“, dan is er geen oogenblik meer der verbonds-oprichting.

Als men de kwestie tot den bodem herleidt, dan loopt het verschil over de verbondssluiting (in den tijd dan wel in de eeuwigheid). Alsmede over de kwestie, niet of het gesloten of opgericht is **IN** Christus, doch of dat geschied is **MET** Christus. De voorzetsels „in“ en „met“ zijn naast elkaar geplaatst door prof. Aalders, als hij zegt: **HET** (de cursivering is van den schrijver zelf) genadeverbond is opgericht **MET** Christus en **IN** Hem **MET** al degenen, die in Hem begrepen zijn. Deze formulering komt herhaaldelijk terug in het boek; ik noteer even inderhaast bl. 176 bovenaan, 185, 193. En op bl. 175 wordt beweerd, dat het oude strijdpunt aldus dient te worden beslist.

Hier had ik bezwaar tegen in '27, '28, en ook in '29. En nog in '29. In dat bezwaar ben ik voor wat het begrip **HOOFD** betreft, sinds versterkt, met name toen prof. Grijdanus' betoog over den toerekeningsgrond mij over Rom. 5 anders deed denken dan tot vóórdien. Maar het gaat niet aan, de verschillen, die ik tegen Jongeleen e.a. had, en nog in '29 duidelijk handhaafde, te negeren, en de voorstelling te wekken, als ware de afwijzing van een passage uit „De Wekker“ van 12 Juli 1929 identiek met aanvaarding van Aalders' standpunt, gelijk verdedigd in 1930. Prof. Aalders loopt over de kwestie der voorzetsels („met“ of „in“) heen. En feitelijk liep het geen ik uit „De Wekker“ naar voren bracht, daar óók over heen. De door mij genoemde groep van ouderen daarentegen kende penvoerders met scherper onderscheiding.

Hoe men hier nu verder concludeeren wil, zij overgelaten aan elks consciëntie. Men kan gemakkelijker problemen vertroebelen, dan laten staan in hun scherpte. Zooeven liet ik uitkomen, dat ik voor wat het **HOOFD**-schap van Christus betreft, door prof. Grijdanus' brochure scherper ben gaan zien, maar dat was geen reden, noch voor hem, noch voor mij, om het Hoofd-zijn van Christus binnen het (eenmaal bestaande) verbond en over de konkrete verbondsgetrouwen te loochenen. We houden alleen maar den weg vrij voor het verschil tusschen eeuwigheid en tijd.

En dan is er nog het andere begrip van „Middelaar“. Ik zou er bezwaar tegen hebben, te leeren, dat het genadeverbond is opgericht **MET** den Middelaar, of dat in de verbondssluiting de Middelaar optrad als één voor allen.

Dat is de ééne kant.

De andere is deze: indien iemand vandaag zou opmerken: het verbond „heeft“ geen Middelaar, en „in“ dat verbond handelt niet één voor allen, dan zou ik nóg zeggen: dat gaat niet goed.

En als het „Calv. Weekblad“ dan weer zou zeggen: dat klopt niet, dan zou ik antwoorden: het klopt wél; probeer gij eerst beter te onderscheiden en laten we dan nog eens nader overwegen.

K. S.

Indrukken van de Generale Synode. (III.)

Elders kerken.

Elders kerken!

„Elders“, dezen keer niet in een ander kerkinstituut, doch in een andere gereformeerde kerk dan waarvan men zelf lid is.

Naar 4
(den nat
wel were
commissi

De G
kenn
kerker
toepass
die on
samenl
matig
kerken
king te
is va
eigenw
aard,
keur
van „
maan t
toe te
over te
en bi
aan de

Begrijp
Er was r
anders e
vergader
Allerlei v
als men
burgerlij
wijkgren
dikanten
len, of r
beginsel
geval sp
Het de
ook, hier
mijn eigi
Voorop
nen dat
De orde
die van
waar zij
in zijn v
nomen, l
daarin v
dat de c
gelegen
dat hij
werking
evenzeer
dienaar
heden e
hoorders
zijn. De
om op gr
door he
zullen z
den H. C
wordt vr
schelijke
misverste

Daarom
gaan ker
en langd
Woords,
n a l a t i
stem, een
en uitbe
zijn of o
vaardig
ontrek
hoorders
Reeds in
verwijten
weg in
kere mat
bezwaren
Indien d
recht tot
gemak o
persoon
zoo lang
Wat voo
haar geh
Een ke
bezwaren
te reken
en bedri
begin (C
bedienen
als kern
geven, e
wekken,
staan, di
het Avo
maatreg
de kerke
gaat ima
heeft be
bemoedin
macht on
in gedin
Nog st
„elk gev
moet blij
bemoelijk
komen, e
raad zal
om „las
omgekee

It laatste doet, p. In mijn in „De Wakker“ gangers“ over der dat weer (Jongeleen, als ik me wel trouw kennis ar in ik van ik zelf voor „Reformatie“ af in de jaren hebben kunnen azuin“ schreef mijn uitlating

de conclusies, am, en waarin „gangers“ van formulering en de kwestie “ het genade-wel één voor „In“ het gevel een hoofd, waarover verschil in mijn of het genade-stus als Hoofd, id is opgericht, ik zijn; ja dan Hoofd repne verbonds, dood kapi roep, die door j werd gezet, consequenties, voor allen op et? Ze is deze, het verbond S VERBONDS t verbond, de zooveelste us“ (het „mo- (de doorlooa het genade an vervalt die der verbonds-

idit, dan loopt den tijd dan kwestie, niet s, doch of dat „in“ en „met“ alders, als hij (schrijver zelf) is en IN Hem zijn. Deze for- het boek; ik, 185, 103. En rijdpunt aldus

en ook in '20, r wat het be- et name toen (ingsgrond mi) oordien. Maar gen Jongeleen e, te negoeren, afwijzing van 1929 identie it, gelijk ver te kwestie der elijk liep het- icht, daar óók van ouderen herper onder

wil, zij over gemakkelijker hun scherpte t het HOOFD- vjdanus“ bro- as geen reden, loofd-zijn van) verbond en oochenen. We het verschil

„Middelaar“, eren, dat het delaar, of dat trad als één

vandaag zou elaar, en „in“ , dan zou ik

zou zeggen, et klopt wel; en laten we

K. S. I.)

rs kerken- kerkinstituut, dan waarvan

Naar aanleiding van een vraag uit een der kerken (den naam laat ik weg, al vrees ik, dat de pers hem wel wereldkundig zal maken) stelde één van de synodale commissies voor het volgende te besluiten:

De Generale Synode,

kennis genomen hebbende van de vraag van den kerkeraad der Gereformeerde Kerk van inzake toepassing der kerkelijke censuur op gemeentelieden, die ondanks alle vermaning zich nagenoeg aan alle samenkomsten der Gemeente onttrekken en regelmatig in de Gereformeerde Kerk te gaan kerken, bewerende daar meer zegen onder de prediking te genieten,

is van oordeel, dat het hier geldt een zonde van eigenwilligen godsdienst van op den duur ernstigen aard,

keurt goed het Advies van de Particuliere Synode van om na lankmoedig en veelvuldig vermaan tenslotte bij hardnekkige weigering de censuur toe te passen zonder evenwel tot de uiterste remedie over te gaan,

en besluit van deze uitspraak mededeeling te doen aan den kerkeraad van

Begrijpelijkerwijze kwam er een uitvoerige discussie. Er was reeds in de commissie zelf een minderheid, die anders concludeerde. Haar meening vond ook in de vergadering zelf verdedigers, evenals de meerderheid. Allerlei vragen trouwens rijzen hier. Is men censurabel, als men vlak over de grens van eigen woonplaats (of burgerlijke wijk) kerkt, maar niet, als men binnen de wijkgrenzen van eigen woonplaats onderscheiden predikanten passeert? Is hier een algemeene regel te stellen, of moet ook hier worden vastgehouden aan het beginsel van gereformeerde zielszorg en tucht, dat „elk geval speciaal te bezien is“?

Het debat was zóó uitvoerig, dat het, hoe interessant ook, hier niet in den breede kan worden vermeld. Wat mijn eigen meening betreft, diene het volgende.

Voorop plaats ik — en onze lezers van oudsher kunnen dat weten — dat het hier gaat over een kwaad. De orde van elke gemeenschap, en niet in het minst die van de kerkelijke, brengt mee, dat men kerkt daar waar zijn eigen kerkeraad samenroep (nader gezegd: in zijn wijk-kerk). Het „loopen“, in het algemeen genomen, lijkt me nog steeds ongeoorloofd. Hoeveel ook daarin verklaarbaar is, men vergeet maar al te vaak, dat de dienst des Woords niet een particuliere gelegenheid van den dominee (als „spreker“) is, doch dat hij alle leden der kerk aangaat en aller medewerking eischt. Het ambt der geloovigen heeft hier evenzeer op te treden als het bijzondere ambt van den dienaar des Woords. Wie zal zeggen, hoeveel moeilijkheden en bij den prediker en bij de wel aanwezige hoorders rijzen, als er in het kerkgebouw leege plaatsen zijn. De prediker zal heel wat moeten „wegslikken“, om op gang te komen. En de hoorders moeten eveneens door heel wat sombere gedachten zich heenwerken, zullen ze met bijdschap bidden en zingen; de weg van den H. Geest tot het hart dergenen, die aanwezig zijn, wordt vrijwel „geblokkeerd“, voorzover dat van menschenlijke zijde mogelijk is (men zal me hier wel niet misverstaan).

Daarmee hangt een tweede overweging samen. Het gaan kerken bij een ander predikant, met opzettelijken en langdurigen voorbijgang van den eigen dienaar des Woords, is in den regel althans óók een zonde van nalatigheid. Is er de voorliefde voor een mooie stem, een redenaars„talent“, dogmatische praeciseering en uitbeelding, gemoedelijke „ligging“ in het spel, dan zijn óf de bezwaren tegen den eigen predikant lichtvaardig (hoe moet het met gemeenten, die in wijden omtrek geen man naar den smaak van malcontente hoorders kunnen bereiken?) óf ze zijn ernstig van aard. Reeds in dat laatste geval kan men aan de wegloopers verwijten, dat ze hun bezwaren niet langs kerkelijken weg in behandeling geven. Hetzelfde geldt in nog sterkere mate, indien tegen een bepaald predikant serieuze bezwaren bestaan voor wat zijn preekmethode betreft. Indien deze methode niet deugt, moet men niet zijn recht tot critiek en tot reformatie prijsgeven voor zijn gemak of ten gerieve van een dominee, dien men „als persoon wel lijden mag“, doch dan dient de bezwaarde zoo lang mogelijk te trachten, verbetering te krijgen. Wat voor hem niet deugt, dat is voor de gemeente in haar geheel niet goed.

Een kerkeraad dus, tegen wiens predikant dergelijke bezwaren worden ingebracht, dient met beide factoren te rekenen. Hij moet enerzijds de zonde van nalatigheid en bedrijf als zonde behandelen en beginnen bij het begin (d.w.z. niet het elders kerken, maar het niet bedienen van het ambt aller geloovigen in eigen kerk als kernkwestie behandelen), en mag daarin niet toegeven, evenmin als dat hij den indruk zou mogen wekken, dat we hier voor een soort van lichtere zonden staan, die men wel wil bestraffen met afhouding van het Avondmaal, doch die in geen geval tot „erger“ maatregelen zullen nopen. Aan den anderen kant zal de kerkeraad zoo voorzichtig mogelijk moeten zijn. Het gaat immers ten deele ook om zijn eigen werk. Men heeft bezwaar tegen de prediking, die niet buiten de bemoeiingen van den kerkeraad staat. Wie de sleutel-macht ontvangen heeft, zal, als de oefening dier macht in geding gebracht is, des te meer voorzichtig zijn.

Nog steeds ben ik van meening, dat de oude regel „elk geval op zichzelf bezien“ hier het abc der wijsheid moet blijven. Willekeur wordt daardoor aan beide zijden bemoeilijkt. De „looper“ zal met argumenten moeten komen, en ze indienem waar het behoort, en de kerkeraad zal geen gemakkelijk wapen in handen krijgen om „lastige“ stemmen tot zwijgen te brengen. Juist omgekeerd: de nalatigheidzonde (alleen maar weglo-

pen, maar verder zwijgen) wordt dan juist bestraft. Enerzijds worde gewaakt tegen alle tuchtloefening, die niet ten volle recht doet aan werkelijke bezwaren, anderzijds blijve niemand staan bij een tuchtmaatregel, waarvan in elk geval van te voren vaststaat, dat zij niet tot het eindpunt verkiest te komen.

Het komt niet maar op de uiterlijke daad, doch allereerst op motief en drijfveer aan en op de wijze, waarop gereageerd wordt op kerkelijk vermaan.

In dezen geest is gelukkig ook tenslotte besloten: daarvoor zij verwezen naar het verslag.

Kerken en synode.

Van meer dan één kant is de synode gevraagd, op een of andere wijze in betrekking tot aangelegenheden van gewicht meerder meelevende van de kerken mogelijk te maken, hetzij door het vergaderen in comité tot het uiterste te beperken, hetzij door van het in comité besluiten aan de kerken zooveel mogelijk mededeeling te doen, hetzij door rapporten over principiële aangelegenheden tijdig aan de kerken te doen toezenden.

De tongen kwamen spoedig los. Enerzijds werd opgemerkt, dat de synode een vergadering van kerken door afgevaardigden is en dat het daarom niet aangaat een tegenstelling te maken tusschen de kerken en haar synode. Anderzijds werd opgemerkt, dat tusschen synode en kerken wel geen tegenstelling, doch wel degelijk een onderscheiding bestaat. De kerken toch moeten deputeeren; zij moeten kunnen meelevende en meebidden; de zaken zijn door haar zelf op het agendum geplaatst, en zooveel mogelijk moeten de beslissingen in de kerken zelf weerklank vinden.

De groote kunst is nu, zóó te sturen, dat naar beide kanten wordt recht gedaan, en dat met beide elementen wordt gerekend.

Een tikje puntiger nog werd door onderscheiden sprekers de kwestie gesteld, toen het puntje van het in comité vergaderen werd onder de oogen gezien. Ook hierbij werden in de redeneeringen twee lijnen naar voren gebracht. De ééne lijn werd door hen gevolgd, die hier vrouwen in de synode vroegen. Ze wazen er op, dat publicatie vaak onmogelijk is, en ongewenscht; ze zou in veel gevallen meer schade doen dan nut. Hetgeen wel ieder zal toegeven. De andere lijn daarentegen werd aangewezen door hen, die opmerkten, dat het op goede wijze in comité vergaderen een groote kunst is en dat men nog geen recht heeft, alle daartegen ingebrachte bezwaren toe te schrijven aan wantrouwen of te qualificeeren als verdachtmaking.

Ik geloof, dat met beide lijnen dient gerekend te worden. En dat men onderscheiden moet tusschen de bedoelingen, waarmede het moderamen eener vergadering kan besluiten, een zaak in comité te houden, en de gevolgen, die zoodanig besluit in de kerken hebben kan. Een praeses heeft de sprekers niet in zijn hand. Er kunnen sprekers zijn, die in een comité-vergadering vergeten, althans schijnen te vergeten, dat ze in comité zijn. Zij brengen dan bepaalde punten naar voren, die beter publiek konden besproken worden. En indien zulke punten van het gesprek dan personen, in of buiten de vergadering, betreffen, die gaarne in het openbaar bescheid zouden willen geven op gemaakte opmerkingen, dan staan zij machteloos. Indien de leden der besloten vergadering de besprekingen geheim hielden, zouden — afgedacht van de vraag, of het geheim noodig was geweest — de gevolgen vaak niet zoo ernstig zijn. Maar de ervaring bewijst, dat de leden eener vergadering niet allen zwijgen, óók niet over wat in comité werd afgehandeld. Allerlei geruchten vormen zich dan, de één kleurt zijn mededeelingen zóó, de ander aldus, en degenen, die het aangaat, kunnen er niets tegen doen. Want zij zien in veel gevallen geen kans, op bepaalde beweringen in 'openbaar te antwoorden, zonder meteen publiek te maken wat de ander hem niet toestond publiek te maken. Dat is de groote zwartigheid; en ik weet, dat dergelijke gevallen zich hebben voorgedaan.

Het is een kunst, te spreken in comité-vergaderingen. Gelijk het ook een kunst is, te schrijven onder pseudoniem of zonder onderteekening. Wie zich daaraan waagt, mag wel bijzonder waken tegen het gevaar, dat hij iets meer zou schrijven, dan hij met zijn naam zou durven dekken.

Indien met beide lijnen gerekend wordt in de toekomst, zal de vraag van al of niet elkaar vertrouwen geven, haar actualiteit grootendeels verliezen.

Met 36 tegen 15 stemmen besloot de synode op nog nader te bepalen wijze een onderrichtend woord tot de kerken te doen uitgaan, waarin op enkele vragen, met een en ander samenhangende, wordt ingegaan, opdat geen wantrouwen ontsta of bestaand wantrouwen worde tegengegaan.

„Inheemsche“ kerken.

Brede aandacht had de kwestie der „zendingsordening“. Deze werd aan een herziening onderworpen, en daarbij kwam naar voren een verschil van inzicht betreffende de wijze, waarop de vrijheid der inheemsche kerken ter eener, en die der nederlandsche kerken ter ander zijde zich tot elkander zouden verhouden. Zoodra het zendingswerk zoodanige afgeboden vrucht heeft afgeworpen, dat er een kerk van inlanders kan worden geïnstituëerd, treedt voor de zendingsdienaren in dit opzicht een nieuw stadium in. Voórdien waren de geloovigen nog niet mondig, thans zijn ze het wel. En het beginsel der vrijheid van de plaatselijke kerken heeft natuurlijk aanstonds ook voor deze kerken leiding te geven.

Aan den anderen kant evenwel kunnen deze kerken het nog niet stellen zonder de hulp van de dienaren des Woords, afgezonden door de nederlandsche kerken. Niet alleen, dat zij dit niet kunnen, ze zullen het ook

Arbeid en op zulk een tijd.

Velerlei arbeid ligt lamgeslagen. Motoren rusten glimmend in verlaten fabriek, schrijfmachines staan onder de kap, de telefoon is sprakeloos, de Noordzee is een doode zee geworden.

Stagnatie dreigt ook voor allerlei arbeid in het koninkrijk Gods. Vergaderingen worden verschoven, plannen opgeschort.

Actieve voorzitters en punctueele scriba's loopen nu in het soldatenbuis rond, wie zal hen vervangen? Ik zie vele handen lusteloos in den school, wat geeft het?

Laat ons den Bijbel opslaan, broeders. 1 Kron. 21 voert ons terug in oordeelsdagen van voorheen. Een verderfelijke pestilentie vaagde de inwoners van Jeruzalem weg. In den gloed van deze ziekte brandde de Toorn Gods, openbaar geworden in de verschijning van den Verderf-engel, die met uitgetrokken zwaard in de wolken verscheen. In dit hoofdstuk wordt ons dan medegedeeld wat er plaatsgreep op een boerenerf in de nabijheid van Jeruzalem. Het beschrijft ons drie-erlei houding onder het oordeel. De zonen van den landbouwer Ornan werpen zich bij de verschijning van den engel der wrake ter aarde en verstoppen zich. De koning David en zijn oudsten zinken op de knieën en bidden om genade. Maar dan volgt een eigenaardig zinnetje: „En Ornan dorschte tarwe“.

Hoe schoon! Gevonden te worden in het werk, dat de Heere ons opdroeg. Ornan ziet den Engel wel, maar dan grijpt hij zijn dorschvlegel en het trilt in zijn ziel: Dat IK Uw Wil zoo getrouw moge volbrengen als Uw Engelen doen! Het is geen blinde hebzucht die hem zoo doet voortarbeiten, verre van daar! Zoo straks zal hij zeggen: Zie daar de dorschvloer, de sleden, de ossen, de tarwe... ik geef het al! Maar nu hanteert hij nog den dorschvlegel, hij redeneert niet: als allen sterven, wie zal dan mijn tarwe koopen, als ik val, wat haat mijn werken mij dan? Hij heeft slechts één begeerte; een getrouwe dienstknecht des Heeren te zijn in zijn goddelijk beroep.

Hoe wekt dit voorbeeld ons op tot constructieven arbeid, ook in oorlogsdagen. De boer blijve zaaien, de fabrikant produceeren, de reeder varen. Wie een taak ontving in het publieke leven, blijve die rustig vervullen.

O, zoo gevonden te worden als Ornan, wanneer de Heere verschijnt!

De moeder in de verzorging van haar kleinen om bij het geluid der bazuin op te staan met den jubel: zie daar ik en de kinderen, welke mij de Heere gegeven heeft. De arbeider in zijn handwerk, om het van des Meesters lippen te hooren; wie getrouw is in het minste, is óók in het groote getrouw. De evangelist met zijn pakje tractaten, de onderwijzer voor de klas, de verpleegster aan het ziekbed, de organist achter zijn harmonium om het te vernemen: over weinig waar! Gij getrouw, over veel zal Ik u zetten!

Daar is geloof voor noodig, geloof dat niet zelf „Voorzienigheidje“ speelt, maar dat God GOD laat. Geloof dat niet redeneert, maar gehoorzaamt.

Al staat de gansche creatuur

In barensood, in vlam en vuur,

En haart veel jammer en veel smarte,

Wij liggen stil op Jezus' harte.

N. B.

niet willen. Ze zullen aansluiting willen zoeken aan de kerken, die het Evangelie haar hebben gebracht.

Zoo komt dus vanzelf de vraag op, hoe men te denken heeft over de onderlinge verhouding der vrijheid ter eener en die ter anderer zijde. Met name op één punt kan dit vraagpunt tot bepaalde moeilijkheden aanleiding worden: de kwestie van de officiële formulieren etc. Krachtens de verschillen in aard, karakter, cultuur, voorstellings- en denkwijze, taal en historie kunnen onze nederlandsche formulieren niet zoo maar worden overgeplant naar de inheemsche kerken. Ze moeten zelf zich uiten; wie haar van boven af iets zou willen opleggen, zou het vrij opkomende leven der kerken beknotten en onderdrukken.

Dit ter eener zijde.

Aan den anderen kant zouden natuurlijk de vertegenwoordigers van onze eigen kerken in moeilijkheden kunnen komen, bijaldien de inheemsche kerken in haar officiële stukken, liederen, etc. ongewenschte of zelfs bedenkelijke elementen zouden opnemen.

Zoo werd een voorstel ingediend, dat aldus luidt:

Waar de inheemsche kerken tot samenleving in een volledig synodaal verband zijn gekomen, gebruike de missionaire predikanten en hun helpers in taalverwante kerkelijke samenkomsten, die door hen geleid worden, de Bijbelvertalingen, belijdenisschriften, leerboeken voor catechetisch onderwijs, zangboeken en liturgische formulieren, welke door de inheemsche kerken gebruikt worden, tenzij die kerken Bijbelvertalingen, belijdenisschriften, leerboeken, zangboeken of formulieren invoeren, tegen wier inhoud

de Bijzondere Vergadering van missionaire predikanten bezwaar heeft, waarvan zij dan kennis geeft aan de generale synode, terwijl in dat geval voorloopig gebruikt wordt, wat daarvoor door de Bijzondere Vergadering geschikt zal worden geacht, totdat de generale synode te dezer zake zal hebben beslist.

Waar de inheemse kerken nog niet gekomen zijn tot samenleving in volledig kerkverband, wordt in alle kerkelijke samenkomsten één en ander gebruikt zooals dit vooral door de Bijzondere Vergadering der missionaire predikanten van het betreffende zendings-terrein, na, voor zooveel dit mogelijk is, de inheemse kerken te hebben gehoord, zal zijn beoordeeld en aan de goedkeuring der generale synode zal zijn onderworpen.

Tegen dit voorstel rezen bezwaren, vooral van de zijde van prof. Greijdanus. Zijn bedenkingen kwamen hierop neer, dat de synode, indien zij dit voorstel ongewijzigd aannam, feitelijk de uiterst belangrijke zaak van leerboeken, liederenboeken, formulieren van liturgie of belijdenis uit eigen handen zou geven. En dat mocht z.l. tot geen prijs geschieden. Ook volgens den gedachtengang van het voorstel zelf immers hadden onze kerken wel degelijk een bepaalde roeping ten aanzien van de formulieren etc., bij de inheemse kerken in gebruik. Welnu, indien eenmaal vaststaat, dat de nederlandse kerken zich niet buiten een en ander kunnen of mogen houden, dan moet de synode zelf de zaak in handen houden. Niemand, zoo zei prof. Greijdanus, niemand zou er aan denken, dergelijke belangrijke zaken over te laten aan de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, of aan het college van Hoogleraren der Theol. Hoogeschool, of aan een of andere classis. Welnu, volgens den gedachtengang van wat aanvankelijk werd voorgesteld, zou feitelijk de beslissing berusten bij de „Bijzondere Vergadering“, een wel respectabel lichaam, maar dat toch geenszins als kerkelijke vergadering kan gelden. Volgens dezen gedachtengang zou het van deze vergadering afhangen, of de generale synode in deze zoo belangrijke aangelegenheid worde gemengd ja dan nee.

En waar gesproken werd van praktische bezwaren (men denke aan de afstanden van plaats en tijd), daar wilde prof. Greijdanus aan deze praktische bezwaren wel zooveel mogelijk tegemoet komen, doch de principiële beslissing vooraf in veilige haven zien gesteld.

Aan deze bezwaren is — men kan het aan de definitieve beslissing bemerken — tegemoet gekomen. Verschillende opgeworpen gedachten aangaande de beste wijze van tegemoetkoming aan het bezwaar, vonden tenslotte belichaming in een gemeenschappelijk voorstel, dat tenslotte werd aangenomen. Dat iedere bedenking geheel en al is weggenomen, is niet gebleken. Maar een eindweegs is men elkander wel tegemoet gekomen.

N.S.B. en C.D.U.

In 1936 nam de synode van Amsterdam een belangrijke beslissing inzake de behandeling van leden, die bij N.S.B. en C.D.U. waren aangesloten.

Het was te begrijpen, dat daartegen in '39 bezwaren komen zouden. Het verwondert me zelfs, dat er niet meer ingediend zijn. Gelukkig is de bezwaarschriften zijn ingediend.

Wat den inhoud der bezwaren betreft, ze hadden betrekking o.m. op het bindend karakter van kerkelijke uitspraken in dezen. Volgens bezwaarden werden de gewetens er door geknecht. Tegen de tuchtmaatregelen, die genomen werden, hadden ze ook hun bedenkingen: er waren toch leden, die van harte begeerden naar Gods Woord te leven, en zou men die kunnen weren van het Avondmaal? Men moest liever eigen zekerheid laten varen, en heil zoeken in „heilzame onzekerheid“. De Barthiaansche nap kwam hier even uit de mouw. De besluiten van '36 moesten worden herzien, liefst teruggenomen, — aldus bezwaarden.

De rapporterende commissie meende op de bezwaren breed te moeten antwoorden. De kerken zijn wel niet geroepen over alle vraagstukken van maatschappelijk of staatkundig leven zich rechtstreeks uit te spreken, maar ze kunnen of mogen zich niet steeds er buiten houden. Want er zijn vaak beginselen mee gemeoid, waaraan Christus zijn kerk bindt. Zoo heeft art. 36 der belijdenis een uitspraak over de verdeling van goederen. De eenheid der kerk wordt juist gevonden in de zuivere leer der waarheid; wie daarvoor staat, maakt zich niet aan kerksecheuring of sectevorming schuldig, doch gaat daar juist tegen in, bewaarende de eenheid der kerk. Het zijn vaak geen „afgeleide beginselen“, die in geding zijn, doch beginselen van den eersten rang, waarover Schrift en belijdenis zich terdege uitspreken.

En zulke beginselen zijn ook hier in geding. Trouwens, de bezwaarden behooren tot organisaties, die zelve in haar beginselverklaring zich refereeren aan beginselen van uiterste importantie, b.v. als zij zelf de eerste tafel der wet in geding brengen. Maar dan staat daartegenover de vaste overtuiging der kerk, als zij zich houdt aan de beginselen van Gods Woord.

Wie den oorlog in elk geval tot zonde maakt, veroordeelt de Schrift, die duidelijk toont, vele oorlogen geoorloofd, en geboden te achten. Eveneens spreekt de Schrift zich onbewimpeld uit over de verhouding tusschen overheid en onderdaan. En zoo voort.

Een beroep op de goede bedoelingen der personen in kwestie is niet ter zake. Wanneer men de besluiten van Amsterdam '36 zorgvuldig naleest, zal men zien, dat elk geval op zich zelf dient te worden bezien. Er is geen sprake van, dat een kerkelijke behandeling, die werkelijk trouw zou blijven aan de besluiten van '36, automatisch een domme tuchtmachine in beweging zou zetten, zonder op de conscientie van ieder persoon-

lijk te letten. Tusschen haakjes zij hier opgemerkt, dat hiertegen niet bepaald gunstig afsteekt de houding van hen, die met gemeenschappelijke bezwaarschriften zich wenden tot de synode.

De rapporterende commissie stelde voor:

De Synode, kennis genomen hebbende van de bezwaarschriften van enkele leden der „Gereformeerde Vereeniging voor Daadwerkelijke Vredesactie“ inhoudende:

1. bezwaren tegen de conclusies door de synode van Amsterdam 1936 aangenomen inzake N.S.B. en C.D.U. en „verdere niet genoemde organisaties, die den oorlog in elken vorm anti-militaristisch verwerpen“;
2. een verzoek om deze conclusies met aanbevolen rapport terug te nemen; constateerende, dat door hen niet enig bezwaar is ingebracht, dat op Schrift en belijdenis gegrond is; besluit:
 - a. het verzoek tot intrekking der conclusies (art. 272 synode van Amsterdam) als niet gemotiveerd af te wijzen en deze conclusies onverzwakt te handhaven;
 - b. de bezwaarde broeders ernstig te vermanen zich te onderwerpen aan de kerkelijke vermaning en tucht en te leven naar de besluiten, die de synode heeft genomen ten aanzien van de organisaties, die op het standpunt staan van anti-militaristische verwerping van den oorlog in elken vorm;
 - c. als antwoord op hun bezwaarschriften ieder hunner toe te zenden het tweede gedeelte van het rapport, dat door de commissie van de Synode van Sneek is opgesteld.

Met welwillendheid werden rapport en conclusies ontvangen; om het gewicht der zaak werd besloten het tweede gedeelte van het rapport vooraf nog even te vermenigvuldigen, wat wenschelijk was, indien men het wilde gebruiken ter beantwoording van bezwaarden. Daarom is de zaak nog even aangehouden.

In verband met 'tbovenstaande werd nog naar aanleiding van een concrete vraag uit een der kerken volgend voorstel ingediend:

De synode spreekt uit:

1. dat voor de kerkelijke vermaning en tucht, bedoeld in het besluit der synode van Amsterdam 1936 (art. 272) niet alleen zij in aanmerking komen, die lid zijn van de C.D.U., maar ook zij, die buiten het lidmaatschap dezer organisatie om, er blijk van geven de beginselen van de C.D.U. te zijn toegedaan;
2. dat het karakter van deze tuchttoefening zal afhangen van den ernst der dwaling, die in elk bepaald geval ter beoordeeling van den kerkeraad staat;
3. dat de afhouding van het Hellig Avondmaal niet in alle gevallen moet leiden tot excommunicatie;
4. dat de synode het niet noodzakelijk acht bij het rapport van de commissie ad hoc (bijlage LXIV Acta 1936) nog een nadrukkelijk getuigenis van harentwege te laten uitgaan tegen hen, die de beginselen van de C.D.U. voorstaan.

De behandeling kon vóór het verzenden van deze copie niet worden afgewerkt.

K. S.

Rectificatie.

Ds J. Douma (Britsum) schreef in „Friesch Kerkblad“, gelijk we reeds meldten, dat door ondergeteekende het verband tusschen verbond en verkiezing zou worden losgelaten (preciese formulering weet ik op 't oogenblik niet meer, maar 'tkwam daarop neer). Hij „grondde“ daarop allerlei conclusies, tot zelfs over mijn dogmatisch onderwijs te Kampen toe. „De Wachter“ heeft in een artikel van ds Rietberg daarover breed en zeer juist geschreven, waarvoor ik het blad dankbaar ben. Merkwaardig was, dat ds Douma zijn grootmoeder er bij in het geding bracht, maar ds Kreulen, wiens boekje kerkelijk goedgekeurd was, als autoriteit zoo ongeveer van niet zoo groote waarde voorstelde. Intusschen heeft ds Douma verleden week inzake de bovengemelde bewering een rectificatie gegeven, en, als ik me wel herinner, ook zijn conclusies daarmee teruggenomen. Daar ben ik blij mee. Spoedige terugneming van wat onjuist gebleken is, ligt in de lijn van wat ons blad meer dan eens inzake de polemiek heeft verdedigd, en komt den vrede ten goede.

K. S.

Verbetering.

Kerkelijk leven op blz. 395, 1e kolom, regel 47 van boven, leze men inplaats van „zuchten“: dachten.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (XVI.)

78. Welke zijn de vruchten der bekeering?

De goede werken.

79. Wat zijn de goede werken?

Die God ons in de tien geboden bevolen heeft.

80. Welke zijn de tien geboden?

Het eerste gebod. Hoor Israël: Ik ben de Heere Uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb. Gij zult geen vreemde goden voor Mijn aangezicht hebben. Enz.

81. Hoe wordt de Wet des Heeren verdeeld?

In twee tafelen; van welke de eerste met vier geboden de plichten der godzaligheid jegens God bevat; de tweede met zes geboden omvat, wat wij onzen naaste schuldig zijn.

82. Wat eischt het eerste gebod?

Dat wij alle afgoderij met ons gansche hart verfoeien en met de grootste inspanning vlieden.

R.

G. B.

II PERSCHOUWI II

De methode '36.

In de hoop, dat in '39 een pacificatie zal kunnen komen, die wat de wetenschappelijke geschilpunten betreft, in haar zakelijke betekenis aan de waarheid niet te kort zal doen, wil ik thans niet ophalen wat al vaak gezegd is. Maar wel moet vaststaan, dat wat in '36 gebeurd is, niet herhaald moet worden. Daarom wil ik even een stem uit Amerika doen spreken; ik zou het niet doen, indien van andere zijde ook niet aan Amerika (en de gemeene gratie) bijzondere aandacht gewijd was. Ds P. Zwier schrijft in „De Wachter“ (amerikaansch):

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland benoemde in 1936 een „commissie van acht“ tot bestudeering van de leergeschillen, die aldaar gerezen zijn. Een van die geschillen betreft de leer der gemeene gratie. In die commissie werden, zooals wel vanzelf sprak, benevens andere bekwame theologen, ook benoemd de beide professoren in de dogmatiek.

Maar zie, wat gebeurt er nu?

Vóór de commissie nog goed en wel met haar arbeid kon beginnen, publiceert de dogmaticus van de Vrije Universiteit een brochure over de algemeene genade, waarin hij den dogmaticus van de Theologische Hoogeschool beschuldigt van afwijking van de Gereformeerde leer.

De heeren waren benoemd om met elkander samen te arbeiden in het onderzoek van de punten, waartomtrent verschil gerezen was, en deze te toetsen aan Schrift en Belijdenis. Maar zonder het resultaat van dat onderzoek af te wachten, stelt het eens lid der commissie het andere lid in staat van beschuldiging. Hij komt met zulk een ernstige aanklacht, dat ze, als ze bewezen kon worden, wel op een kerkelijke procedure zou moeten uitloopen. Want een professor, die ongereformeerde leer onderwijst aan de aanstaande bedienaren des Woords, en dat nog wel aan de eigen Theologische Hoogeschool der kerken, zou niet geduld kunnen worden.

Nu, Prof. Schilder kan zich wel verweren en dat heeft hij ook gedaan. Hij heeft de beschuldiging op mijns inziens volkomen afdoende wijze weerlegd en den aanval afgeslagen.

Maar het is te begrijpen, dat er ondertusschen in de commissievergaderingen niets terecht gekomen is van samenwerking tusschen aanklager en aangeklaagde. Prof. Hepp heeft die samenwerking eenvoudig onmogelijk gemaakt. En Prof. Schilder heeft er terecht voor bedankt, op het bankje der aangeklaagden zitting te nemen.

Zonder me hier uit te spreken over de vraag, of wat in Nederland gebeurd is, in Amerika een parallel gevonden heeft, ben ik voor deze zakelijke kritiek op wat in Nederland gebeurd is, den schrijver dankbaar. De broeders die meenden Amerika voor mij te moeten waarschuwen op „grond“ van de vergissingen, die prof. Hepp heeft durven laten drukken, zijn nu meteen nader geïnformeerd.

„Opperprofessoren“.

In „Gereformeerd Kerkblad“ komt een artikel voor, welks schrijver in het mij onder de oogen gekomen eerste gedeelte nog niet wordt aangegeven. Het handelt over 't gezag der Kerkenordening. O.m. lezen we:

De „Deputaten-Curatoren“ hebben volgens de regeling onzer Theologische Hoogeschool „toezicht“ te oefenen op de belijdenis der hoogleraren en lectoren, opdat aldus uit hun onderwijs geweerd blijve, wat afbreuk zou doen aan de belijdenis der Kerken. Werd er meer van hen gevraagd, dan zouden zulke Curatoren, of ook de leden der Synode die ze vertegenwoordigen een soort „Opper-professoren“ moeten zijn, die ook wetenschappelijk de professoren zelf in wetenschap overtreffen. En waar dit toch niet kan worden verlangd, zou de uitspraak van hen, ook van de leden eener Synode, allicht in een partij-uitspraak ontaarden, waarbij men zich laat leiden door het oordeel van dezen of dien geleerde, in wien men dan het meeste vertrouwen heeft.

Volkomen mee eens. Daarom kan ook de Synode zich niet inlaten met allerlei wetenschappelijke kwesties. Ze heeft alleen met de belijdenis te maken. Als b.v. hetzij de heer Janse, hetzij prof. Waterink, hetzij prof. dr J. H. Bavink, hetzij prof. Hepp — het woord „ziel“ gebruiken in een bepaalde betekenis, waaraan de opstellers der belijdenis nog nooit hun aandacht hebben kunnen schenken, dan moet men niet vragen, of de termen „lichaam en ziel“ in den mond dezer jongere auteurs hetzelfde beteekenen als wat de vaders onder die termen verstonden, doch alleen maar: of wat de confessie materieel belijdt, door hen wordt erkend. Hetgeen zij allen verklaren.

Wat overigens het kerkrecht betreft: terecht verlangt de schrijver, dat we geen opperprofessoren in het kerkrecht zullen aanstellen. De eenige vraag voor de kerk is thans, of, afgedacht van alle professoren, gehandeld wordt naar de bestaande k e r k o r d e. Ook in en om Drachten.

Hoe staat het met je minco?

Uit een artikel (W. J. Hemmes) in „Algemeen Weekblad“:

Zie ik het goed, dan bedreigen dat jonge opgewekte geestelijke leven gevaren.

Ik denk hierbij aan wat ik zou willen noemen de leerlingen — nu zoo langzamerhand tot „het groote publiek“ doorgedrongen — uit de psycho-analytische school.

Niet was leeren kennen ven keeren weegredene oorzaken. Z moet tot a zelf bezig s

Al deze groote beto Maar deze len of erot voegden be schade aan Onlangs vraag stell derwaardig Mijn erv aan menig

De schrijve voorzichtig e zijn daden te

Voorzie Was 't ma

zelfanalysepo Maar ik g

wordt meer e dat men in

buiten te kee lijkheid. De

hand. Zooals zelf, die nim

doch juis des en Zijn Woo

scheidt, gena lichtst“. Hij

Het „Alge een radioree der naar her

uit twee volz

Elk men len, hij kan

aanvaarde God te luf

op te bouw hebzucht.

De tweede,

Er is ge van elk ve

van elk ve

Wel geneo Niet geneo

naar wat w Zet nu voc

de tweede ve

Als ik he consciëntiee blad van de

onderstaand Vrede“:

„Zonder onder het

oorlog zed ledere oor

een onver ons, van e

staan.“ Aa den naam

naam erns En als hij d

Deze „w Vrede“, K

Jezus Ch chonen doe

heid te ont beweren ir

omdat zij den en ste

zoening va Vervolgena

De schr. koken is —

te misleid oorlog —

feiten inga is; 2e. dat

de regeer overtuigde

voor he militaire g

lijk niet a Hij zegt:

veer 1 1/2 Ma

Maar hij v veer een

besteed a nationale k

dat hij p aan de „d

Grenat a aan opru

Ds v. d. E lijke jeugd i

„Wij heb ding te v

door Jezu Christus recht op c

Daartegen